

Sakråd om aktuella frågor i EU:s jordbrukspolitik

4 juni 2026

Sveriges Jordägareförbund yttrande över frågeställningar

1. Bör Sverige i genomförandet arbeta med liknande insatser som idag, och som skalas upp eller ner utifrån tillgänglig budget, eller bör vissa områden prioriteras bort?

Inga degressiva stöd eller capping

- Idag utgår villkoren för gårdsstödet i grunden utifrån likabehandling - olika stora företag får i grunden samma ersättningsnivå – det är logiskt, rättvist och bra!
- Gårdsstödet ska utgöra grunden i CAP - alla företag som vill bedriva växtodling ska få samma grundförutsättningar – oavsett om jag odlar 30 hektar eller 300 hektar.
- Kostnaderna är högre för de som har brukar större areal – och dessutom tar dessa företag större risker.
- Att dopa mindre lantbruksföretag med offentliga medel – för att de i grunden inte är lönsamma - är att bromsa och försvåra utveckling och tillväxt i svensk livsmedelsproduktion.
- Färre regler, stöd och åtgärder kommer leda till att lantbruksföretag gör olika och det skapar naturligt en större diversitet.
- Åtgärder ska undvika att särskilt främja vissa typer av företag – det måste finnas förutsättningar och incitament för lönsamhet i grunden.
- Arbetsmiljö är en viktig aspekt när vi pratar stora och små lantbruksföretag. Större företag har möjlighet att anställa personal och investera i säker arbetsmiljö – vilket är en grund för att skapa en trygg arbetsplats både fysiskt och socialt – och i grunden en attraktiv näring.
- Avslutningsvis måste diskussionen avseende stora och små lantbruksföretag nyanseras – de lantbruksföretag som betraktas stora är fortfarande små i förhållande till övriga branscher och näringsliv.

Satsa på gårdsstödet

- Kraftsamla för att stärka upp gårdsstödet – med ambitionen att höja nuvarande ersättningsnivå till 200 euro per hektar.
- Endast gårdsstöd, kompstöd och ett-åriga miljöersättningar till åkermark som skördas årligen. (alt. även den areal som ska höstsås)

- Ingen ersättning till långliggande vallar som brukas passivt (grödkod 49)
- Inför tak på max areal träda (grödkod 60) tex 5% – överskjutande får inget gårdsstöd.
- För om medel från vallstödet till gårdsstödet och godkänn vall som gröda förutsatt att den skördas årligen (ej putsas)
- Krav på att träda ska ha en % andel gröda som främjar biologisk mångfald eller kolinlagring – tex blommande åker och fältkant, mellangröda, fånggröda, vall.
- Ta bort nuvarande ekostöd – lägg på en % premie på gårdsstödet om du odlar ekologiskt.

Fördelar med kraftsamling av gårdsstödet

- Främjar aktiv produktion i hela landet – oavsett inriktning.
- Stora administrativa förenklingar för alla inblandade.
- Ett högre gårdsstöd fungerar även som en försäkring - ett riskhanteringsinstrument - alla som odlar är säkrad en ersättning per odlad areal.
- Förutsägbart för lantbrukare.
- Enkel uppföljning och kontroll för länsstyrelserna (satellit)
- Främjar ökad produktion – och tillför likviditet – skapar incitament till att frigöra jordbruksmark för produktion.

Målsättningen måste vara:

- Målet med stöd och ersättningar måste vara att öka livsmedelsproduktionen – inte upprätthålla olönsamma produktionsenheter.
- Stabilitet över tid – satsa på färre åtgärder och bygg på befintliga stöd
- Måste arbeta med att förenkla administration – för både myndigheter och företag.
- Ökad produktion bidrar till ökad BNP och stärkt beredskap.
- Säkra en hög nationell medfinansiering.
- INTE – ta medel från CAP till åtgärder inom NRL – om de inte är attraktiva för lantbruket och bidrar till ökad produktion, lönsamhet och konkurrenskraft.

Kompensationsstödet

- Finns behov av att utvärdera nyttan och utformningen av kompensationsstödet.
- Det finns geografiskt kopplade produktionsutmaningar i delar av landet kopplat till klimat och lägre avkastande jordar.
- Det finns, i vissa delar av landet, logistiska utmaningar som bidrar till ökade produktionskostnader.

- Dock är kostnader för markinköp och arrande i de mer högavkastande delarna av landet mycket höga i förhållande till de områden som omfattas av kompensationsstödet.
- Grovfoderbaserad produktion i norra Sverige har goda förutsättningar kopplat till mycket låga markpriser.
- Sammantaget föreligger behov för en grundlig utvärdering i kompensationsstödet betydelse och jämförelsedata med produktionskostnader i övriga delar av landet.

Djurkopplade stöd

- Ha kvar djurvälståndersättningarna – inkludera djur från 12 månader.
- Öka ersättningsnivån för nötkreatursstödet.

Övriga stöd och ersättningar

- Startstöd ska gälla för alla – även över 40 år.

2. Hur bör investeringsstödet utformas för att svara mot behoven (storskaliga investeringar eller en blandning av små- och storskaliga investeringar)?

Investeringar för resiliens – satsningar på lagring, vatten och energi är avgörande.

Lägre ersättningsnivåer

- Lägre ersättningsnivå – måste även finnas marknadsdrivet incitament för investeringen.
- Lägre ersättningsnivå + takbelopp så att medlen räcker till fler.
- Inför takbelopp
- Viktigt att det finns medel till alla och att de riktas mot investeringar som kan bidra till aktivt brukande och till att öka produktionen.
- Måste förenkla administrationen kring ansökningar och ansökan om utbetalningar.
- Investeringsstöden måste gå i takt med tillstånd för byggnation. Idag går detta i otakt och försvårar investeringar. Tex två år att få ett beviljat investeringsstöd – men fyra år att få ett byggtillstånd!

Lyft ur våtmarksstöd ur CAP

- Lyft ut alla investeringsstöd och skötselstöd till våtmarker från CAP (400 milj.) till en nationell finansiering – lägg de 400 milj. på gårdsstödet.
- Samordna alla våtmarksstöd genom LONA, LOVA och Nokås, mfl. Ha ett investeringsstöd och ett skötselstöd – inte som idag över 15 olika stöd.

3. Hur bör miljö- och klimatåtgärderna utformas för att ge måluppfyllelse samtidigt som de medger att livsmedelsproduktionen ökar, såväl totalt som i det enskilda företaget?

Inför ett miljöstöd

- Samla flera av de nuvarande åtgärderna till ett stöd – samma ersättning för ett urval av åtgärder.
- Söka ett miljöstöd – men kryssa i ett val per skifte - välj mellan mellangröda, fånggröda, vårbearbetning, vall, mm. Ersättningsnivån är tex 150 euro per hektar. För dyrare åtgärder, tex blommande åker och fältkant – erhålls en tilläggspremie.
- Viktigt att vi står åtgärderna så att vi har rätt produktion och insats på rätt plats. Stöden ska vara ett-åriga – ej stöd till passiv skötsel.
- Åtgärderna ska bidra till att producera hållbarare – inte ta mark ur produktion.

Övriga medskick

- Stödåtgärder måste vara attraktiva för lantbruket – lär av de stöd som är översökta och bygg på den modellen. Tex, blommande åker, robust primärproduktion, kväveklivet (även om den är nationell)
- Enkelt – utforma stödåtgärder med attraktiv ersättning och lätt att applicera i normal växtföljd och odlingssystem.

4. Övriga medskick

- Viktigt med förbättrad uppföljning av effekter och resultat av åtgärder, stöd och ersättningar – inte bara genomföra.
- EIP-agri - måste korta handläggningstider för ansökan samt utbetalningsansökan – öka även forskottsutbetalning. Att vänta 6–12 månader på redan upparbetade kostnader omöjliggör vissa aktörer att driva EIP-projekt pga likviditetsbrist!
- Viktigt att Sverige är aktiva i arbetet med CAP på EU:nivå och tar en tydlig position för att säkra en hög budget och villkor som främjar ökad produktion, lönsamhet och konkurrenskraft.
- Måste skapa en långsiktighet i stöden och villkor – med ökad nationell rådighet ska långsiktighet vara ett ledord.
- Inga skogliga åtgärder i strategiska planen, CAP.
- Färre regler leder till att fler gör olika, ger ökad diversifiering = ökad mångfald!
- Förbättra hantering av målkonflikter – inför mer utvecklade konsekvensanalyser. Involvera näringen mer i det arbetet som är mottagare av stöden och utförare av åtgärderna.